

Югозападен университет „Неофит Рилски“
Правно-исторически факултет
Катедра „История“

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. дин Вера Бонева – Университет по библиотекознание и информационни технологии – София, по процедура за избор на професор по 2.2. История и археология (История на България – История на българския народ XV-XIX век), Държавен вестник, бр. 101 от 20 декември 2022 г., с кандидат доц. д-в Валентин Спасов Китанов

Въведение

Конкурсът за академичната длъжност „професор“ по История и археология (История на България – История на българския народ XV-XIX век) е обявен за нуждите на Катедра „История“ в Югозападния университет „Неофит Рилски“ в съответствие с действащия законов ред на 20 декември 2022 г. В определения двумесечен срок документи подадоха двама кандидати – доц. Валентин Китанов и доц. Стефан Дечев – и двамата на щатни длъжности към същата катедра. На първото заседание на научното жури двамата кандидати бяха допуснати до оценка на научната продукция. Междувременно, на 15 март 2023 г. доц. Стефан Дечев се оттегли от участие в конкурса чрез надлежно подадено заявление до ректора. Така, конкурсът продължава с *един кандидат*, чиято изследователска и преподавателска дейност е предмет на настоящата рецензия.

Като член на научното жури получих всички необходими документи и материали. След като се запознах с тях, констатирах, че са налични безспорни доказателства, че *кандидатът покрива почти двукратно минималните национални изисквания* за придобиване на академичната длъжност „професор“. Проследих по документи и развитието на

процедурата до настоящия етап и декларирам, че не съм констатирала несъответствия с правната рамка и с академичната етика.

Обзор на академичните дейности и резултати на кандидата

Доц. д-р Валентин Китанов е придобил магистърска степен по История във Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“ през 1987 г. Работил е за кратко като архивист и учител в Благоевград. От 1989 г. до настоящия момент е на основна щатна длъжност като преподавател в Югозападния университет „Неофит Рилски“ – Благоевград. Той постъпателно преминава през всички степени и длъжности – от асистент до доцент, като през 2001 г. получава и докторска степен по История с дисертация на тема „Българите и южнославянската идея през XIX век (до 1878 г.)“. Основните му лекционни курсове са центрирани върху историята на българския народ под османска власт и националноосвободителното движение на българските земи под османска власт 1878-1912 г. Преподава и избираеми дисциплини в обхвата на научните си интереси. Към документацията са приложени справки за актуалната му академична натовареност с лекции и упражнения, която е достатъчна по обем и значимост да професорска длъжност. Доц. Китанов е чел лекции и в чуждестранни университети в Турция, Полша и Румъния. Той е хоноруван преподавател по История на Българското възрождение в Университета „Асен Златаров“ в Бургас. В Югозападния университет е ангажиран и с административна дейност.

Доцент Китанов е член на няколко редакционни колегии на престижни научни списания по история. Работи като експерт към Националната агенция за оценяване и акредитация. Под негово научно ръководство са защитили дисертации трима докторанти на Югозападния университет. Той е бил и е член на научните колективи на един национален и три международни проекта. Ангажиран е също с проектната дейност на

Катедрата по история в ЮЗУ, от чиито членове е избран за ръководител през предходните и през настоящия управленски мандат.

Кандидатът има добро име и утвърден авторитет като учен и като публична фигура в Благоевград и в България като цяло. Той е свързал името си и с творчески проекти в областта на фотографското изкуство, както и с инициативи за представяне и опазване на културното наследство на страната. Доцент Китанов е член на няколко авторитетни научни организации.

Оценка на научните и приложни резултати и приноси на академичната продукция, представена за настоящата процедура

Кандидатът е автор на седем книги, пет от които са сборници с публикувани оригинални архивни документи. Останалите две книги са научни монографии. Научната му продукция включва 33 статии и студии, отпечатани в рецензирани списания и научни сборници. Доц. Китанов е представил за участие в настоящия конкурс *една монография и 17 студии и статии*. Всички те не са били част от научната продукция, с която той е участвал в предходни процедури за академично израстване. Списъкът с цитиранията на трудовете му, представен в наукометричната таблица, включва 45 цитирания на негови статии и монографии. Този обем от цитати надхвърля повече от три пъти минималните национални изисквания за професор по визирания критерий. Обект на настоящата рецензия са само трудовете, депозирани по процедурата.

В *два академични обзора* кандидатът проследява ролята на държавата и на конституционното развитие на България, базирайки се върху научни книги по темата. Прилагайки интердисциплинарен подход, той анализира ролята на държавата в институционалното развитие на българското общество с акцент върху Средновековието и Модерната епоха. Обзорът на документална публикация, отнасяща се до княз Александър Дондуков-

Корсаков показва по-ясно ролята на руската администрация за конструирането на българската държавност в периода 1877-1879 г.

Фокус върху историческите извори има и в изследването (в съавторство с Й. Христов), посветено на военните практики на Балканите през Средновековието – на база на историческите наративи на хронистите Йоан Скилица и Михаил Криптовул. Студията разглежда малко изследваните теми за третирането на военнопленниците и за разделянето на плячката по време на война. Осъществени са продуктивни аналогии между споменатите практики в периода на византийското владичество над българските земи и във века на османското завоевание на Балканите.

Научни приноси са налични и в студията за дипломатическите и журналистическите коментари на Българо-турската спогодба от 1904 г. На основата на представителни извори е показан начинът, по който международният авторитет на Княжество България укрепва – преди реално придобиване на пълен държавен суверенитет. Реакциите на западните правителства и на чуждестранната преса спрямо Българо-турската спогодба от 1904 г. са умело разкрити и компетентно мотивирани. От същия тематичен кръг е и статията за Българо-турската спогодба от 1904 г. в контекста на Македонския въпрос, която е публикувана в реферирано списание. В нея е обоснована тезата, че споменатото споразумение е първият международен акт, по който България е призната като страна по Македонския въпрос в дипломатически план.

Всред статиите, представени от кандидата за участие в конкурса, фигурират и два съавторски текста (с Калин Порожанов и Александър Порталски), посветени на *културата на виното в българските земи в Древността*. Текстовете открояват географията на виното по териториите ни в Античността и показват проникването му в култовите практики. В статиите също така са описани специфични предмети на домашния бит и

традиционни техники, свързани със създаването и съхраняването на виното в предхристиянските периоди от развитието на региона.

Доцент Китанов е включил към материалите по конкурса и *едно учебно помагало*. То е озаглавено „Документи за Българското възраждане“ и е в съавторство с Жана Пенчева и Биляна Карадакова. Публикувано е в Университетско издателство „Неофит Рилски“ през 2017 г. при спазване на всички академични стандарти. Обемът на хрестоматията е 284 стр. В нея са представени основните теми на университетския курс, структурирани в седем глави. Водещите тенденции в икономическото, социалното, политическото и културното развитие на българското общество през XVIII и XIX век са илюстрирани чрез разнообразни исторически извори. Учебното помагало включва османотурски, гръцки, френски и руски документи, преведени на съвременен български език, както и оригинали от национални архивохранилища, адаптирани по език и оформление към студентската аудитория. Особено полезна е частта, включваща документи за всекидневния живот на българите през Възраждането. Този тип документи по правило не са част от другите учебни помагала върху превосвободенската ни история. Речникът на остарелите думи и на историческите термини също допринася за доброто вписване на книгата в учебния процес.

Хабилитационният труд на доц. Валентин Китанов е озаглавен „Тютюнът в българското пространство XVII-XIX век: Икономически, социални и културни проекции“. Той представлява обемна монография (684 стр.), която също е отпечатана от Университетско издателство „Неофит Рилски“ – 2022 г. Основната теза на автора е, че отглеждането, преработката, търговията и употребата на тютюневите продукти заема устойчиво място в българското етнокултурно и държавно пространство. Познавайки се на широк кръг от исторически източници, авторът подробно

проследява европейския път на тютюна. Несъмнено е доказано, че началото на традицията за отглеждане на тютюн по българските земи датира от края на 16 и началото на 17 век, когато земеделската култура прониква на територията на Османската империя. Чрез подробно описание на състоянието на султанската държава през 17-18 век се разкриват предпоставките за бързото превръщане на тютюна в стратегическа икономическа суровина и навлизането му в ежедневието на султанските поданици.

Основната част от приносите са съсредоточени във втора глава, която представя мястото на тютюна в икономическите характеристики на българското пространство през османския период. Историческите разкази за превръщането на тютюна в търсена стока, както и описанието на разширяването на кръга на потребителите му са плътни, мотивирани и подробни. Проблемите около данъчното облагане на тютюна и търговията с него се анализират професионално и компетентно. Подбрани са три ярки единични казуса, отнасящи се до мястото на тютюна в стопанската дейност на някои от най-големите търговски фирми на българите през Възраждането – търговските къщи на братя Евлоги и Христо Георгиеви, братя Тъпчилещови и братя Робеви. Контрабандните практики, свързани с тютюна се описват в логиката на държавната политика на тютюневия монопол. Интересни са представените обстоятелствата при създаването и поддържането на местата за търговия с тютюн, както и фактите за ролята на пазарите и панаирите в развитието на тютюневия сектор. Подробно са очертани посоките на износа на тютюн от Балканите, като са посочени и съответните междудържавни разпоредби в сектора.

В трета глава са открити социалните функции на тютюна, като е направено пространно описание на присъствието на тютюневите продукти във възрожденските делници и празници. Поднесени са факти, отнасящи се

до десетки градски средища, за които имаме данни как и къде се е консумирал тютюна. Очертана е ролята на еснафските тютюнджийски организации чрез специфичните им икономически структури и социални йерархии. Открити са запомнящи се примери в начините на консумация на тютюн – цигари, енфие, лула, чибук, наргиле. Данните за цените и продажбата на въпросните вторични стоки са систематизирани на основа на данни от множество наративни и квантитативни източници. В интригуващо написания параграф „Тютюневата култура“ са разказани редица истории за важни събития и личности от българското развитие преди Освобождението от османско владичество, в които тютюнът има пряко или косвено участие – като стока и като продукт за ежедневна консумация. Примерите за тютюнопушене от жени също не са малко.

Монографията е структурирана в съответствие с *най-строгите правила на академичното писане*. В увода подробно са изброени и систематизирани множеството оригинални исторически извори, послужили за написването на труда. Бележките под линия са прецизни и гарантират надеждността на четенето в контекста на архивните материали и историографията. Общият им брой е 2219. Списъкът с използваните печатни източници е респектиращ – публикувани документи, мемоари, научни студии, статии и книги, периодични издания. Речникът на остарелите и малко познати думи подпомага непрофесионалния читател във възприемането на обемната информация, разгърната в монографията. Текстът е написан на гладък и хармоничен български език в съответствие с академичните традиции и норми.

Критични бележки и препоръки

По отношение на учебното помагало. Препоръчително е към всеки документ да има кратка анотация, за да се ориентират студентите по-лесно в контекста. Също така, където е възможно, би трябвало да бъдат посочени

метаданните на първичните извори – особено когато оригиналите се съхраняват в български архиви. Липсва списък на съкращенията. Чрез него студентите биха разчели по-лесно някои популярни за професионалните историци абривиатури.

По отношение на монографията. Обзорът „Исторически характеристика на Османската империя и българските земи в периода XVI-XVIII век“ е прекалено обстоятелствен. По съдържание той е по-близък до текста на учебник по история, отколкото до научна книга. Същото е и наблюдението ми по отношение на параграф 2.2.1. „Международната търговска ситуация за Османската империя и мястото на тютюна в нея“. Подпараграфите не са отбелязани в съдържанието, което е пречка за бързо ориентиране в текста. И тук липсва списък на съкращенията, които са особено необходими за разчитането на специфичните абривиатури на архивните материали.

Заклучение

В логиката на открояващия се публичен профил на кандидата, както и на основание на неговата преподавателска и изследователска дейност, в която той е постигнал значими резултати, може с категоричност да се твърди, че доц. д-р Валентин Китанов е *утвърден учен*. По тази причина, искрено и мотивирано подкрепям кандидатурата му за професор по 2.2. История и археология (История на България), като гласувам ЗА избора му. Убедено предлагам уважаемият Факултетски съвет да одобри кандидатурата на доц. д-р Валентин Китанов за професор в Историко-юридическия факултет на Югозападния университет „Неофит Рилски“.

София,
31 март 2023

проф. дин Вера Бонева, днк

South-West University "Neofit Rilski"
Faculty of History and Law
Department of History

REVIEW

by prof. ScD Vera Boneva – University of Library Studies and Information
Technologies,

on the occasion of the

selection procedure for the position of professor, advertised in the State Gazette
№101 of 20.12.2022 in the professional field 2.2. History and archaeology
(History of Bulgaria – History of the Bulgarian people XV-XIX centuries);
candidate – associate professor Dr. Valentin Spasov Kitanov

Introduction

The announcement for the academic position of "Professor" in History and Archaeology, with a specific focus on the History of Bulgaria and the Bulgarian people from the XV-XIX centuries, was made in accordance with legal regulations on December 20, 2022. During the allotted two-month period, two candidates submitted their documents - Associate Professor Valentin Kitanov and Associate Professor Stefan Dechev. Upon review by the scientific jury at their initial meeting, both candidates were deemed eligible for evaluation. However, on March 15, 2023, Associate Professor Stefan Dechev formally withdrew from the competition by submitting an application to the rector. Consequently, the competition proceeds with only one candidate, whose scholarly and pedagogical achievements are the subject of this present review.

As a member of the scientific jury, I have received and reviewed all of the necessary documents and materials related to the candidate's application. Upon thorough examination, it is evident that the candidate has not only met but also surpassed the minimum requirements for the position of professor, as indicated by

the file that demonstrates their compliance. Having fully familiarized myself with all relevant documentation and procedures thus far, I must declare that I have not identified any instances of non-compliance with the legal framework or academic ethics.

Overview of the candidate's academic work and output

Associate Professor PhD Valentin Kitanov obtained his master's degree in History from the St. Cyril and Methodius University of Veliko Tarnovo in 1987. Subsequently, he briefly served as a teacher and archivist in Blagoevgrad. Since 1989, he has been a full-time professor at the Neofit Rilski Southwestern University, where he has steadily progressed through various academic positions - from assistant to associate professor. In 2001, he successfully earned the academic title of Doctor of Science, based on his doctoral dissertation titled "The Bulgarians and the South Slavic idea in the 19th century (until 1878)". Professor Kitanov's primary lecture courses focus on the history of the Bulgarian people during the Ottoman rule period. He also teaches several elective courses that reflect his research interests. The provided documentation includes details on his current academic workload, which comprises lectures and seminar classes of sufficient volume and significance for the position of professor. Additionally, he has delivered lectures at universities in Turkey, Poland, and Romania. Professor Kitanov is recognized as an honorary lecturer in the History of the Bulgarian Revival at the Asen Zlatarov University in Burgas, and he is actively involved in administrative and management responsibilities at Southwestern University.

Associate Professor Kitanov has also contributed significantly to the field of history beyond his primary academic responsibilities. He is an esteemed member of the editorial boards of several prominent scientific history journals. He serves as an expert at the National Evaluation and Accreditation Agency, which speaks to his credibility and expertise in his field. Under his guidance, three PhD students in history have successfully defended their dissertations, attesting to his effective

mentorship and dedication to fostering future academic talents. Moreover, he has been involved in the scientific teams of one national and three international academic projects. He has also been actively engaged in project activities in the Department of History, where he has been elected as head for several consecutive terms.

Associate Professor Kitanov is a well-regarded public figure and an established authority in the academic community of Blagoevgrad and Bulgaria as a whole. In addition to his academic pursuits, he is also associated with creative projects in the field of photographic art and has spearheaded initiatives aimed at the preservation and promotion of Bulgaria's rich cultural heritage. Finally, he is a proud member of several reputable scientific organizations.

Assessment of the scholarly and practical outcomes and contributions of the academic work submitted for the selection procedure

Associate Professor Kitanov has a robust publication record, which includes seven books, five of which are compilations of original archival documents. The remaining two books are monographs that showcase his expertise in the field of history. He has also authored 33 scientific articles published in peer-reviewed academic journals and thematic scientific books, further contributing to the academic discourse in his area of expertise. For the current competition, Associate Professor Kitanov has submitted one scientific monograph and 17 studies and articles that were not part of his previous scientific production for academic development. The scientometric data form reveals that the applicant's scientific articles and monographs have been cited 45 times, which exceeds the national minimum requirements for a professor by more than three times the specified criterion. The University's requirements for this criterion are also exceeded.

In two scientific reviews, the candidate examines issues of the state and constitutional development of Bulgaria based on academic books on the subject. Applying an interdisciplinary approach, the author analyzes the role of the state in the institutional development of Bulgarian society with an emphasis on the Middle Ages and the Modern Era. The review of a documentary publication related to Prince Alexander Dondukov-Korsakov shows more clearly the role of the Russian administration in the construction of Bulgarian statehood in the period 1877-1879.

A focus on historical sources is also available in the research paper (co-authored with Y. Hristov) devoted to the military practices of the Balkans during the Middle Ages – on the basis of the historical narratives of Ioan Skilitza and Michael Kryptovul. The study addresses the little-studied issues of the treatment of prisoners of war and the division of spoils during war. Important analogies have been made between the targeted practices in the period of Byzantine domination over the Bulgarian lands and in the century of the Ottoman conquest of the Balkans.

The candidate's academic contributions also include studies on diplomatic and journalistic comments regarding the Bulgarian-Turkish agreement of 1904. Based on representative sources, these studies shed light on how the international authority of the Principality of Bulgaria was strengthened before it became a sovereign state. The candidate skillfully and competently reveals the reactions of Western governments and the foreign press to the Bulgarian-Turkish agreement of 1904. Another article by the candidate, published in a refereed edition, is from the same thematic circle and explores the Bulgarian-Turkish agreement of 1904 in the context of the Macedonian issue. The article provides evidence to support the thesis that the agreement in question is the first diplomatic document through which Bulgaria was recognized as a party to the Macedonian issue internationally.

Associate Professor Kitanov's scientific contributions are diverse and cover different aspects of Bulgarian history, including the culture of wine in the Bulgarian lands in Antiquity. The articles he submitted for the competition, co-authored by

Kalin Porozhanov and Alexander Portalski, provide a comprehensive overview of the geography of wine in the Balkans and its integration into ancient cult practices. In addition, the texts describe specific household items and techniques related to the creation and storage of wine, shedding light on the role of wine in ancient Bulgarian culture. Furthermore,

Associate Professor Kitanov's other articles, thematically attached and content-related to his habilitation work, are dedicated to the social, economic, and cultural projections of tobacco in Bulgarian society during the 17th-19th centuries. The articles demonstrate the author's proficiency in analyzing historical sources and developing innovative theses supported by sound arguments. Overall, the scientific papers included in the competition materials exhibit the author's ability to write intelligently and with respect to other researchers on the topics, highlighting his competence and authority as a historian. I review these articles as parts of the tobacco monograph below.

Associate Professor Kitanov has included a textbook among the materials for the competition. It is entitled "Documents for the Bulgarian Revival epoch" and is co-authored by Zhana Pencheva and Bilyana Karadakova. The book was printed by the University Publishing House "Neofit Rilski" in 2017 in compliance with academic standards. It has a volume of 284 pages and presents all the main topics of the university course, structured in seven chapters. The leading trends in the economic, social, political, and cultural development of Bulgarian society in the 18th and 19th centuries are illustrated by various historical sources. The textbook includes Ottoman Turkish, Greek, French and Russian documents, translated into modern Bulgarian language, as well as originals from Bulgarian archives, adapted in terms of language and layout for the student audience. The chapter on the everyday life of the Bulgarians during the Revival period, which is not presented in other similar textbooks with documents, is particularly useful. The dictionary of obsolete words and historical terms also contributes to the learning of the subject.

The candidate's habilitation thesis is entitled "Tobacco in the Bulgarian space 17th - 19th centuries: Economic, social and cultural aspects". It is a voluminous monograph (684 pages), which is also printed by the University Publishing House "Neofit Rilski" in 2022. The leading thesis of the book is that the cultivation, processing, trade and use of tobacco and tobacco products occupy a permanent place in the Bulgarian ethno-cultural and state space. Referring to a wide range of historical sources, the author traces the European route of tobacco in detail. It has been undoubtedly proven that the beginning of the tradition of growing tobacco on Bulgarian lands dates back to the end of the 16th and the beginning of the 17th century when it was on the territory of the Ottoman Empire. Through a comprehensive description of the Ottoman Empire in the 17th and 18th centuries, the prerequisites for the rapid transformation of tobacco into a strategic economic raw material and its entry into the everyday life of the Sultan's subjects are revealed.

The most essential part of the book is the second chapter, which presents the place of tobacco in the economic characteristics of the Bulgarian space during the Ottoman period. This part also contains the main contributions of the scientific research. The historical narrative of the transformation of tobacco into a sought-after commodity and the expansion of the circle of its users is dense, motivated, and detailed. The issues surrounding the taxation of tobacco and its trade are interpreted professionally and competently. Three key studies have been selected, relating to the place of tobacco in the economic activities of some of the largest trading companies of Bulgarians during the Revival period – the trading houses of Evlogi and Hristo Georgievi brothers, Tapchileshtovi brothers, and Robevi brothers. Tobacco smuggling practices are described in the logic of state tobacco monopoly policy. The presented circumstances in the creation and maintenance of tobacco trading places, as well as the facts about the role of markets and fairs in the development of the tobacco sector, are interesting. The directions of tobacco export

from the Balkans are outlined thoroughly, and the relevant interstate regulations in the sector are also indicated.

In the third chapter, the social functions of tobacco are outlined, with an extensive description of their relationship with the Bulgarians' weekdays and holidays. Dozens of urban topos related to the processing and consumption of tobacco are described with reference to original documents. The artisan associations in the tobacco industry are also indicated in their relationship with other economic structures and through their professional specifics. Memorable examples are highlighted in the ways in which tobacco is consumed - cigarettes, snuff, pipe, chibuk, hookah. Data on prices and circulation of the secondary goods in question have been systematized by reference to numerous primary sources. In the intriguingly written paragraph "Tobacco Culture" a number of stories are told about important events and personalities from the Bulgarian development before the liberation from Ottoman rule, in which tobacco has a direct or indirect participation – as a commodity and as a product for everyday consumption. Examples of smoking by women are also not few.

The monograph is designed according to the strictest rules of academic writing. The introduction lists and systematizes in detail the numerous original historical sources used to write it. The footnotes are rigorous and ensure the reliability of the reading in the context of sources and historiography. Their total number is 2219. The list of printed sources used is respectable – published documents, memoirs, scientific studies, articles and books, periodicals. A glossary of obsolete and little-known words assists the lay reader in the assimilation of the voluminous information unfolded in the monograph. The text is written in a smooth and harmonious Bulgarian language in compliance with academic norms.

Critical notes and recommendations

Regarding the textbook. It is recommended that each document has a short annotation to orient the students in the context. It would also be good to indicate

the primary sources – especially when they are documented in the Bulgarian archives. A list of abbreviations is missing; on the base of it, students will orient themselves to some popular abbreviations for scientists.

Regarding the monograph. The overview "Historical characteristics of the Ottoman Empire and the Bulgarian lands in the 16th - 18th centuries" is too circumstantial. It is closer in its content to a history textbook than to a science book. The same is my observation regarding paragraph 2.2.1. "The international trade situation for the Ottoman Empire and the place of tobacco in it". Subparagraphs are not marked in the content, which is an obstacle to quick orientation in the text. This book also lacks a list of abbreviations. It is especially necessary when reading the abbreviations of archive files.

Conclusion

In light of the candidate's extensive public profile, teaching activities, impressive scholarly output, and in-depth analysis, which explores original and innovative research threads, it can be amply demonstrated that Associate Professor Dr. Valentin Spasov Kitanov is an eminent scholar. His scientific output and other academic activities fully correspond to the criteria for the position of professor. Therefore, I wholeheartedly support conferring upon him the academic title of Professor of History and Archeology. I hereby propose that the esteemed Faculty Council of the Faculty of Law and History approve his application.

Prof. ScD Vera Boneva

Sofia,
31 March 2023